

Beredningsutskottets utlåtanden och memorial.

N:r 83.

Utlåtande med förslag till dels ändring i Kungsholms stadsplan i syfte att å Hornsbergs egor bilda ett villaområde, dels profiler för gator å och invid villaområdet, dels bestämmelser i byggnadsordningen angående samma områdes bebyggande.

Genom öfverståhållareembetet hafva stadsfullmäktige fått till sig öfverlemnad en af styrelsen för tomtaktiebolaget Hornsberg den 21 april 1885 hos stadsfullmäktige gjord, så lydande skriftlig ansökan:

»Styrelsen i 'Tomtaktiebolaget Hornsberg' får i enlighet med bolagets bemyndigande härmed vördsamt anhålla, det herrar stadsfullmäktige ville för sin del godkänna och antaga sådan förändring i den af kungl. maj:t fastställda stadsplanen öfver bolagets egendom under nr 8 i kvarteret Mälaren inom Kungsholms församling, som i väsendtliga delar angifves af bifogade ritning bil. A; och till vidare utredning häraf beder styrelsen att få hänvisa till en af ingenjören C. E. Dahlman uprättad kurvkarta, bil. B, särskild profilkarta, bil. C, utvisande platsens höjdlägen, samt planschen bil. D, angifvande i fogelperspektiv den ungefärliga bilden af det ifrågasatta villaqvarteret, jämte förslagsritningar, bil. E, till enklare villor af trä och sten, hvarför kostnaderna beräknats till 10,000, 16,000 och 22,000 kronor per villa.

Da det ursprungliga ändamålet med nu varande villastaden ej kan anses hafva vunnits och dess karakter eller egenskap af villastad därför snart nog torde höra till en svunnen tid, i följd deraf att större hus allt mera komma att uttränga villorna, synes skäl tala för afsigten att bereda tillfälle till inrättande af en tidsenlig och verklig villastad å Hornsbergs norra del. Denna del af egendomen är nämligen genom sin kuperade beskaffenhet, sin belägenhet vid en större sjövik med djupt vatten intill stranden och sin rikedom på vuxna träd särdeles lämplig för en parkanläggning med vägar, som skulle följa markens naturliga böjningar, bil-

dande oregelbundna och lediga kvarter, der landtliga villor och hus kunde upföras, det ena terrassformigt höjande sig öfver det andra.

Af bilagan B framgår, att de å hufvudkartan (bil. A) updragna vägars böjningar helt och hållet äro lämpade efter markens naturliga beskaffenhet, så att de utan stora sprängnings- och skaktningsarbeten låta sig verkställas, då deremot de uti den fastställda stadsplanen utlagda gatorna skulle för sin tillkomst påkalla mycket omfattande och kostsamma arbeten i ofvan nämnda afseende, såsom af bilagan C väl skönjes.

Kommunikationerna med den bebyggda, inre delen af staden ställa sig redan nu gynnsamt genom Carlbergskanalen, jernvägen med sin närbelägna station vid Carlberg och Drottningholmsvägen. Dock får styrelsen, vare sig hennes begäran angående stadsplanens förändrande bifalles eller ej, vördsamt anhålla, att en väg i lämplig dalgång genom Stadshagen snarast möjligt måtte uptagas; och på grund af äfven härtill erhållet bemyndigande förklarar styrelsen, att bolaget är villigt deltaga i kostnaderna för nämnda vägs skyndsamma utförande på de vilkor, som med staden kunna öfverenskommas.

Ehuru det är antagligt eller åtminstone sannolikt, att bolaget i ekonomiskt hänseende skulle hafva större fördel vid att låta stycka marken till tomter samt försälja dessa till bebyggande i vanlig ordning, hvarigenom en mängd extra kostnader kunde undvikas, har man likväl trots sig böra verka för villalidéens genomförande, hvarigenom den särdeles vackra naturen derstädes förblifver orubbad.

Exempel på benägenheten för dylika anordningar i större städer gifvas mångenstädes i utlandet till och med i det så folkrika England, der villastäder blifvit anlagda i hjertat af storstadslifvet.

Villa Montmorency inom Paris, som i denna väg kan tjena till verkligt mönster, är förebilden till nu ifrågasatta anordning.

Den större och jämnare, för villastad ej lämpliga delen af Hornsbergs egendom är deremot fortfarande ämnad till bebyggande med större hus och möjligen inom staden tillåtna fabriker, hvilka ej böra förorsaka något nämnvärdt obehag för villaquarteren, då dessa ligga på en betydligare höjd och dessutom skiljas derifrån genom breda gator; men indelningen och kvarteren å ritningen i denna stadsdel hafva endast förslagsvis blifvit utmärkta. Den emellan Riddarholmsfjärden och Ulfunds-sjön gående hufvudgatan är å den nya ritningen oförändrad till så väl läge som bredd, men sidogatorna hafva å ritningen utlagts till endast 40 fots bredd och med bibehållande af de å stadsplanen utlagda förgårdarna, hvari styrelsen dock föreslår den förändring, att förgårdarna, hvilka i allmänhet här i Stockholm befunnits mindre lämpliga, värda uteslutna och gatorna i stället bestämda till 60 fots bredd.

de upföras,

ars böjnin-
att de utan
de uti den
nycket om-
gan C väl

sig redan
station vid
es begäran
t en väg i
på grund
villigt del-
som med

konomiskt
nter samt
extra kost-
ns genom-
bad.

fvas män-
ler blifvit

ligt mön-

egendom
gen inom
för villa-
rifrån ge-
sdel hafva
Ulfunda-
läge som
och med
c föreslår
ts mindre

Hufvudvägarna i villadelen, som utgå från en gemensam platå (afsedd till lekplats), äro samtliga tagna till 40 fots bredd och villorna dessutom afsedda att indragas från väggränsen. De mindre vägarna åter, hvilka i anseende till terrängförhållandena ej gerna kunna göras så breda som de nyss nämnda, har man tänkt sig såsom privata vägar.

Under förutsättning att Reparebansgatan eller Stora Kungsholmsgatan i en framtid kommer att framdragas, äro tvänne öppna platser (a och b å bil. A) alternativt föreslagna.

Om ifråga varande förslag till ändring i stadsplanen skulle vinna herrars stadsfullmäktiges bifall och kungl. maj:ts nädiga sanktion, får styrelsen å bolagets vägnar förklara, att bolaget skall kostnadsfritt och på de för bolaget antagliga vilkor i öfrigt, som å stadens sida kunna bestämmas, uplåta mark till gator, öppna platser och kaj å Hornsbergs område.

Slutligen vågar styrelsen uttrycka den önskan och förhoppning, att åt detta ärende måtte beredas så skyndsam handläggning, som omständigheterna medgifva.»

Sedan ärendet hänskjutits till yttrande af drätselnämndens första afdelning, hördes bygnadschefen och stadsingenjören. Desse tjenstemäns den 10 november 1885 afgifna utlåtande innehåller följande:

»Styrelsens förslag att ändra den af herrars stadsfullmäktige antagna och af kungl. maj:st fastställda stadsplanen å Hornsbergs egor för att derstädes söka åstadkomma en villastad kunna undertecknade af flere skäl ej tillstyrka. Det kan till en början anses minst sagdt tvifvelaktigt, huruvida en villastad lämpar sig för våra korta somrar och långa vintrar. Den erfarenhet vi redan haft talar åtminstone deremot, och utan tvifvel lämpar det sig bättre för stockholmarens att om vintern bo någorlunda centralt i staden och om sommaren ute å landet vid sjön än att för en ganska dyr hyra bo hela året om vid Hornsberg. Belägenheten synes ej heller vara alldeles utan olägenheter, då man för att komma ut till den föreslagna villastaden måste passera igenom alla arbetarekvarteren på Kungsholmen och till närmaste grannar deruti få fabriker med deras arbetarebostäder. Men om det nu äfven skulle vara önskvärdt, att en villastad derstädes anlades, huru kan man vara förvissad derom, att sådant kommer att ske? I den nu varande villastaden voro tomterna, för att en villastad skulle erhållas, behäftade med den servitut, att de skulle bebyggas med fristående hus i villastil. Detta har emellertid ej hindrat, att å i fråga varande tomter blifvit upförda hus både af tre och fyra våningars höjd, inrymmande ända till 16 familjer. Skulle sådant komma att ske på Hornsberg med sina krokiga gator af endast 40, ända ned till 20 fots bredd, torde man få anse en sådan anordning helt och hållet förkastlig, icke minst från helsövärdens synpunkt. Skulle

man nu äfven, hvilket undertecknade våga betvifla, finna någon möjlighet att förekomma, det hela idéen med en villastad förfelades, hvad är det då, som hindrar, att en sådan anläggas med iakttagande af den fastställda stadsplanen? Ty att kvarteren blifva 'oregelbundna och lediga', är väl icke någon tvingande nödvändighet, utan torde en villastad mycket väl kunna byggas enligt den nu fastställda stadsplanen med de landtliga villorna och husen terrassformigt höjande sig öfver hvarandra. Anmärkas bör äfven, att bolaget uti sin villaplan inbegriper mark, som enligt gällande stadsplan ej är ämnad till bygnadstomter.

Att de i stadsplanen fastställda gatorna skulle komma att gå öfver oländigare mark, våga vi bestrida, ty, såsom af bifogade, med ledning af bolagets kurvkarta uprättade profiler öfver de af bolaget föreslagna gator framgår, jämförda med de af bygnadskontoret uprättade profilerna öfver de fastställda gatorna, äro jordlinierna fullt ut lika branta å bägge. De terrasseringsarbeten, som af drätselnämndens andra afdelning blifvit föreslagna å de fastställda gatorna, äro ej heller, då man jämför dem med dylika arbeten å andra ställen i staden, så särdeles omfattande och kostsamma.

För anläggande af en ny väg genom Stadshagen till Hornsberg hafva upgjorts två förslag, det ena i Fleminggatans fortsättning, slutande på en kostnad af 277,000 kronor, det andra något sydligare, någorlunda följande markens lutningsförhållanden och slutande på en kostnad af 85,000 kronor. Då i fråga varande vägs anläggande uteslutande skulle vara till nytta för bolaget, anse vi, att, om den skulle anläggas, bolaget ensamt bör bekosta dess anläggande och framtida underhåll och belysning. Under-tecknade få dock värdsamt afstyrka anläggandet deraf, emedan staden derigenom skulle hindras i det framtida användandet af Stadshagen.

Hvad slutligen beträffar ändringen i stadsplanen af de söder om gatan 62—63 belägna kvarteren, torde den delvis vara beroende på villaquarterns anordning, hvarför undertecknade för närvarande få värdsamt afstyrka bifall till ansökningen äfven i denna del.»

Afdelningens eget, samma dag afgifna yttrande lyder på detta sätt:

»Den framlagda planen för egendomen Hornsbergs delvisa bebyggande med landtliga villor, förlagda i oregelbundna kvarter, som tillsammans skulle bilda en park med vägar, följande markens naturliga böjningar, kan väl synas tilltalande, men då med tillämpning af nu varande lagstiftning svårigheter hittills mött för ut-finnande af någon betryggande säkerhet för en dylik plans genomförande och det icke kan vara lämpligt, att tillfälle lemnas för egendomens bebyggande med höga hus invid trånga och krokiga gator, har afdelningen så mycket mindre ansett sig kunna tillstyrka den begärda ändringen i stadsplanen för Kungsholmen, som denna

stadsplan icke hindrar, att inom de fastställda bygnadsquartern af i fråga varande område villor och vägar anläggas, lämpade efter markens naturliga beskaffenhet. Äfvenså saknar afdelningen skäl tillstyrka, att staden till anläggning af en väg, uteslutande afsedd för tillgodogörande af enskild egendom, uplåter mark, hvarigenom framtida användandet af Stadshagen för stadens egna behof möjligen kan hindras. Afdelningen hemställer därför, att ofvan berörda framställning så i ena som andra afseendet icke måtte af stadsfullmäktige bifallas.»

Efter att hafva tagit del af hvad sålunda förekommit, återförvisade utskottet den 10 december 1885 ärendet till afdelningen med begäran om utredning, huru från kommunens synpunkt vid jämförelse mellan den nu fastställda och den föreslagna nya planen fördelar och olägenheter samt kostnader blefve en följd af det ena eller andra förslaget; huruvida sökandene vore villige att medgifva några modifierationer i sitt förslag; samt huruvida under någon laga form säkerhet kunde beredas därför, att, om planen ändrades i syfte att befördra villaquarters anläggande, bebyggandet verkligen komme att ske i enlighet med ett sådant system, och detta fortfarande komme att ega bestånd.

Med anledning af denna återförvisning hörde afdelningen dels ånyo bygnadschefen och stadsingenjören, dels stadens ombudsman. De både förre tjänstemännens nya utlåtande afgafs den 25 maj 1886 och lyder så:

»Hvad först beträffar fördelar och olägenheter af den föreslagna nya planen, vill det synas oss, som några nämnvärda fördelar ej beredd kommunen genom den nya planen. Olägenheter deremot skulle komma att blifva flere. Genom igenläggande af gatan 82—83 skulle den enda genomgående trafikleden i denna trakt i riktning från norr till söder försvinna. Villorna skulle komma att gifva betydligt mindre i kommunalskatt än större bygnader, hvarigenom staden skulle komma att få underhålla betydligt mera gator i förhållande till folkmängden. Skulle man slutligen framdeles finna villaidéen olämplig och vilja öfvergå till det vanliga bygnads sättet, nödgades man antagligen bibehålla dessa krokiga, branta och smala gator, hvilket allt torde få anses såsom ganska stora olägenheter.

Hvad beträffar de kostnader för kommunen, som blefve en följd af det ena eller andra förslaget, vill det synas oss, som kommunen i hvilken händelse som helst bör fordra, att bolaget betalar gatornas första iordningsställande. Kostnaden för de i den fastställda stadsplanen öfver och invid Hornsbergs område uptagna gatornas planering, grusning samt förseende med gångbanor och aflöpsledning uppgår till

gatan 68—69	kr. 84,900
» 62—63	» 70,800
» 66—67	» 157,100
» 64—65	» 57,600
» 82—83	» 92,200
» 80—81	» 90,000
» 78—79	» 44,200
» 76—77	» 27,900
» 11—12 till en bredd af 30 fot 3 decimaltum	» 43,500
Summa kronor 668,200	

Kostnaden för nedan skrifna gators beläggande med tuktad sten utgör	
gatan 68—69	kr. 53,300
» 62—63	» 142,000
» 66—67	» 42,800
» 64—65	» 17,100
» 82—83	» 43,850
» 80—81	» 39,000
» 78—79	» 18,900
» 76—77	» 18,900
Summa kronor 375,850	

Med anledning af uppdraget att söka åstadkomma några modifikationer i den föreslagna planen har styrelsen för bolaget förklarat sig villig ändra sitt förslag, på sätt bifogade karta utvisar. De egentliga fördelarna med denna ändring bestå deruti, att en ny, 60 fot 6 decimaltum bred gata uptages utmed gränsen för nu varande Stadshagen, hvarigenom återvändsgränder undvikas. De smala, 20 fot breda gångarna utvidgas till 40 fot 4 decimaltum och den utdragna Fleminggatan kommer att sammanfalla med den nya gatan.

Skulle slutligen säkerhet kunna beredas därför, att bebyggandet komme att ske i enlighet med ett af kommunalstyrelsen godkänt bygnadssätt, anse under-tecknade dock bolaget böra afstå *all* för gaturegleringen erforderlig mark, verkställa *alla* gatornas planering och grusning samt bekosta alla gatornas förseende med gångbanor och aflöpsledning.»

Ombudsmannens den 8 juni 1886 dagtecknade tjänstememorial är af detta innehåll:

»Vid uppgörande af de stadsplaner, som nu mera finnas antagna för hufvudstadens särskilda delar, har syftemålet hufvudsakligst varit att i sammanhang med

beslutandet af nya gator erhålla lämpliga bygnadsquarter, hvaremot stadsplanerna icke omfattat kvarterens indelning i särskilda tomter. Denna sist nämnda fråga beror således uteslutande på pröfning af bygnadsnämnden, hvilken myndighet det enligt bygnadsstadgans § 6 åligger att egna synnerlig upmärksamhet deråt, att tomtregleringarna blifva ändamålsenligt verkställda. Här af följer emellertid, att en tomtreglering, som en gång blifvit af bygnadsnämnden fastställd, kan när som helst ändras genom ytterligare styckning eller sammanslagning af redan befintliga tomter. För en plan sådan som den nu i fråga satta erfordras dock i första rummet, att kvarterens indelning i särskilda tomter blifver för framtiden så bindande, att den icke kan när som helst ändras. I detta afseende angifver § 17 af bygnadsstadgan en utväg, i det att der föreskrifves, att, om plan för större eller mindre del af stad är grundad på en viss tomtindelning, som dermed står i omedelbart samband, denna tomtindelning skall upgöras i sammanhang med stadsplanen samt jämte denna underställas kungl. maj:ts pröfning, och läser en sålunda fastställd tomtindelning icke kunna ändras utan kungl. maj:ts medgifvande i hvarje särskildt fall. Den trygghet, som härigenom sålunda bör kunna vinnas mot en godtycklig ändring af en med särskild hänsyn t. ex. till villasystemets genomförande fastställd tomtindelning, är dock icke tillräcklig för planens genomförande i dess helhet, enär dertill äfven fordras nöjaktig garanti därför, att bebyggandet verkligen kommer att ske i enlighet med ett sådant system. Tillräcklig trygghet jämväl härutinnan synes mig dock böra kunna vinnas derigenom, att till säkerhet såväl för staden, som härvid har att bevaka det allmännas rätt, som äfven för öfrige tomtägare inom den stadsdel, hvars särskilda reglering är i fråga, hvarje tomt förses med första inteckning till säkerhet för en å tomten för all framtid hvilande servitut, innefattande skyldighet för tomtägaren att bebygga tomten i öfverensstämmelse med en viss, af kommunalstyrelsen godkänd plan.

På samma gång jag således anser, att genom erhållande af ej mindre kungl. maj:ts fastställelse å de särskilda villaquarterens indelning i tomter än äfven första inteckning i de särskilda tomterna till säkerhet för deras bebyggande i enlighet med ett s. k. villasystem säkerhet bör kunna beredas för genomförandet af ett sådant system, måste jag dock kraftigt betona, att det blir staden, som i första hand måste vara beredd på att vaka deröfver, att systemet tillämpas och bibehålles vid gällande kraft. Erfarenheten från den del af Ladugårdslandet, som ursprungligen varit ämnad till anläggande af villaquarter, har nämligen gifvit vid handen, att, oaktadt tomterna ursprungligen sålts med vilkor att bebyggas i villastil samt bygnadsnämnden och öfverståthållareembetet på grund deraf i ett särskildt fall afslagit ansökan om en sådan tomts bebyggande på ett sätt, som icke ansetts uppfylla for-

den
lag,
estå
va-
reda
mer

att
der-
älla
ned

etta

ud-
ned

dringarna på en dylik bygnad, kungl. maj:t dock medgifvit berörda ansökan. Da emellertid detta beslut grundat sig på den upfattningen, att bygnadsnämnden haft befogenhet att pröfva endast huruvida den föreslagna bygnaden öfverensstämde med bygnadsstadgans och bygnadsordningens *allmänna* föreskrifter, är det uppenbart, att utan hinder af berörda beslut vederbörande sakogare, hvilken kunde anse sin rätt förnärmat genom en sådan bygnads upförande, egde fortfarande full befogenhet att göra denna sin rätt gällande. I det åsyftade fallet upträdde emellertid ingen sakogare, och, der ingen åklagare finnes, der finnes heller ingen domare. Om därför, såsom jag ofvan föreslagit, servitutsinteckningen meddelas till säkerhet för så väl staden som hvarje särskild tomtogare inom den nya villastaden, kan man väl svårligen tänka sig, att någon skulle vilja våga försöket att bebygga sin tomt i strid mot det en gång antagna systemet.

Af betänkligare art i fråga om servitutsrättens bestånd är den möjlighet, som förefinnes, att i händelse af en sådan tomtes exekutiva försäljning tomten kan komma att utbjudas utan bibehållande af servitutsinteckningen. I § 105 af utsökningslagen stadgas nämligen, att, då egendom häftar för servitutsinteckning, egendomen först skall utropas till försäljning med förbehåll om rättighetens bestånd, samt att, om dervid befinnes, att någon, som eger bättre rätt, ej kan ur den bjudna köpeskillingen erhålla full godtgörelse eller denne ej samtycker, att vid det skedda utropet må förblifva, egendom skall ånyo utbjudas utan förbehåll om rättighetens bestånd. Da emellertid, såsom af åberopade stadganden synes, fastigheten först skall utbjudas med förbehåll om servitutsrättens bestånd samt dervid endast fordras, att den erbjudna köpeskillingen skall vara tillräcklig stor för att betäcka fordringar med bättre rätt, hvarmed i ett fall, sådant som det nu afsedda, der servitutsinteckningen skulle blifva första inteckning, icke kan åsyftas annat än utskylder och utmätningkostnader samt, derest egendomen är bebyggd, möjligen varande premielån, läver det icke vara förenadt med någon risk, derest staden till bevarande af servitutsrätten nödgades inropa fastigheten, en förutsättning som dock säkerligen aldrig kan komma att inträffa. Af synnerlig vikt blir det emellertid för stadens förvaltande myndighet och närmast dess ombudsman att tillse, det vid hvarje sådant tillfälle stadens rätt bevakas, men då stadens ombudsman redan nu har så många anledningar att med upmärksamhet följa de exekutiva fastighetsförsäljningarna inom staden, bör man kunna förvänta, att han äfven i detta fall icke skall underlåta att bevaka stadens rätt.»

För egen del förklarade afdelningen den 8 juni 1886, att afdelningen på grund af de i bygnadschefens och stadsingenjörens tjänstememorial framhållna olägenheterna af den nya planen vidhöll sitt afstyrkande yttrande.

år 1887.

år 1887.

Vid ärendets förnyade företagande den 21 oktober 1886 gjorde inom utskottet den mening sig gällande, att en ändring i stadsplanen i det angifna syftet borde förordas, under förutsättning att vilkor, som fullt betryggade den nya planens framtida bestånd, kunde komma till stånd. Såsom fordringar för ändring i stadsplanen, i hvad afsåg de delar af området, som skulle bebyggas med villor, upställes följande punkter:

att på samma gång som planen jämväl den deraf beroende tomtindelningen vunnne kungl. maj:ts fastställelse;

att genom beslut, som af kungl. maj:t fastställes, blefve bestämdt, att intill de nya gatorna afsattes, på sätt i bygnadsstadgan föreskrifves, plats för förgårdar, så att på de innanför liggande tomterna icke någon bygnad finge upföras närmare gatans midtlinie än 12 meter derifrån;

att icke någon större del af tomterna än en åttendedel skulle få uptagas af byggnader;

att viss höjd bestämdes såsom den högsta för bygnad å tomterna; samt att till säkerhet för de vilkor, som komme att upställas för beslutet om ändring i stadsplanen, servitutsaftal träffades, hvilket aftal skulle få intecknas i de särskilda tomterna med företrädesrätt framför alla öfriga inteckningar.

Innan något vidare åtgjordes i ärendet, framställes hos sökandene förfrågan, huruvida de vore villige att underkasta sig förestående vilkor, och ställes till dem en upmaning att inkomma med en definitiv plan till regleringen och föreslå högsta tillåtna höjd å byggnader inom det område, som skulle anordnas såsom villastad.

Efter att hafva fått del af detta utskottets beslut, ingåfvo sökandene en af plan- och profilritningar åtföljd skrifvelse af den 7 februari detta år, så lydande:

»Med anledning af beredningsutskottets beslut den 21 oktober 1886 får styrelsen för 'tomtaktiebolaget Hornsberg' härmed äran fullständiga sin framställning till Stockholms stadsfullmäktige af den 21 april 1885 och värdsamt föreslå följande:

1:o. *Ändringen i Kungsholms stadsplan.*

Den fastställda stadsplanen öfver bolagets egendom ändras så, som bifogad ritning med tillhörande beskrifning af den 3 januari 1887 visar. Den del af samma plan, som innehåller oregelbundna kvarter, afsedda att bebyggas med villor, erhåller den på samma ritning utmärkta tomtindelningen, hvilken jämlikt § 17 i bygnadsstadgan beslutas af stadsfullmäktige och underställes kungl. maj:ts fastställelse, dock med förklaring, att detta sätt för ärendets behandling icke skulle lägga hinder i vägen för två eller flere af de sålunda bildade tomternas sammanslagning till en tomt, i den ordning bygnadsstadgan i allmänhet föreskrifver för behandling af frå-

gor om tomtindelningar. I den nu föreslagna planen ingå i förenämnda villadel förgårdar med bygnadslinierna på det af utskottet fordrade minsta afstånd från vägarnas midtlinjer.

2. Villatomternas bebyggande.

Bolaget medgifver för sin del och anhåller, att stadsfullmäktige måtte genom ett tillägg till bygnadsordningen bestämma, att utan stadsfullmäktiges medgifvande bebyggandet i oförmälda villaqvarter ej må ske annorlunda än med iakttagande af följande särskilda föreskrifter.

Boningshusen skola vara fristående och icke på något ställe läggas närmare tomtgräns än 7,5 meter. Deras höjd må icke öfverstiga 12 meter till takfoten, tornbyggnader oberäknade. De få innehålla högst två våningar utom källarvåningen, hvilken senare ej må sluta högre än 2 meter ofvan marken. De undantag, som enligt § 29 bygnadsordningen kunna för bygnad vid torg, hamn eller öppen plats lemnas från de allmänna bestämmelserna om takresningens beskaffenhet, utsträckas till dessa boningshus. Inräknadt öfverbygda verandor, må bonings- och uthus ej upptaga mer än en åttendedel af tomtens yttnehåll.

Uthus eller andra dermed jämförliga byggnader må icke upföras i tomtgränsen, så vida de ej byggas i sammanhang med dylika hus å grannens tomt och husen upföras så, att de få utseende af en enda sammanhängande bygnad.

3:o. Gatumarkens öfverlåtande, planens utförande.

Bolaget förbinder sig och blifvande egare af egendomen att utan ersättning till staden öfverlemna den mark, som erfordras för öppna platser, strandgatan, öfriga gator och vägarna, de sist nämnda så planerade, som bifogade profiler utvisa, grusade och försedda å ömse sidor med ränstenar af tuktad sten samt å ena sidan med plankgångbana.

Nämnda vägar äro å den bifogade planritningen betecknade med siffrorna 1—2, 3—4, 5—6, 7—8, 9—10, 11—12, 13—14, 15—16, 17—18, 19—20, samt en öppen plats, betecknad med nr 21.

De särskilda gatu- och vägdelarna öfverlemnas i mon af bebyggandet, kvarter efter kvarter, så att, då två tredjedelar af antalet tomter å ömse sidor blifvit bebyggda, gatu- eller vägdelens mottages af staden, som förbinder sig att derefter underhålla densamma såsom allmän gata eller väg. Vill staden dessförinnan erhålla gatu- eller vägdel, skall den aflemnas, dock utan skyldighet för bolaget eller dess rättssinnehafvare att verkställa ordnandet. Staden medgifver bolaget att afstjelpa fyllningsämnen i Ulfsunda sjön invid egendomen, dock icke längre ut än 10 meter

da villadel
fstånd från

tte genom
edgifvande
akttagande

as närmare
foten, torn-
urvåningen,
antag, som
ppen plats
utsträckas
h uthus ej

mtgränsen,
och husen

ersättning
atan, öfriga
atvisa, gru-
t ena sidan

ed siffrorna
0, samt en

let, kvarter
blifvit be-
terefter un-
nan erhålla
t eller dess
tt afstjelpa
n 10 meter

år 1887.

innanför den fastställda yttre linien för strandgatan, samt att hafva bryggor, bad- och båthus liggande i sjön utanför strandgatan; hvaremot bolaget afsäger sig och blifvande egare till Hornsberg all rätt till vattnet utanför egendomen. Så snart det stycke af vägen till Carlbergskanalen, som sträcker sig öfver en af de tilltänkta tomterna, icke vidare behöfves på grund af de nya trafikdelar, som skola träda i dess ställe, öfverlemnar staden till bolaget utan ersättning detta vägstycke att sammanläggas med omförmälda tomt.

4:o. Säkerhet för planens bestånd.

Derest utskottet skulle utöfver den trygghet för planens bestånd, som ligger i kungl. maj:ts fastställelse af tomtindelningen och de särskilda bygnadsföreskrifternas intagande i bygnadsordningen, anse ytterligare säkerhet för planens bestånd till större eller mindre del fordras, är bolaget villigt att medgifva servitutsinteckning. Alla styrelsens ofvan stående utfästelser och erbjudanden äro gjorda under förbehåll om bolagets bifall.»

Det sålunda inkomna förnyade och modifierade förslaget hänsköts af utskottet den 10 mars för yttrandes afgifvande till drätselnämndens andra afdelning, i hvad afsåg gatuprofilerna och till första afdelningen i öfrigt.

Drätselnämndens första afdelning öfverlemnade med anledning häraf ånyo ärendet till yttrande af bygnadschefen och stadsingenjören, hvilka den 29 sistlidne mars afgäfvade ett gemensamt tjensteutlåtande af detta innehåll:

»Den nu framlagda planen är hufvudsakligen densamma som förelåg, då ärendet senast föredrogs hos drätselnämnden, med det tillägg att på ömse sidor om de föreslagna, 12 meter (40,4 fot) breda gatorna genom villaområdet lagts 6 meter (20,2 fot) breda förgårdar, hvilket medför den fördel, att husen vid gatorna ej komma närmare hvarandra än 24 meter (80,8 fot). Sådana förgårdar hafva äfven lagts ut med strandgatan, den i Flemminggatans förlängning föreslagna gatan och den nya gatan längs gränsen mot Stadshagen. Mot den föreslagna ändringen af stadsplanen söder om gatan emellan Ulfundasjön och Mälaren torde få anmärkas, att den fastställda stadsplanen uptager 1 st. 60,8 fot och 3 st. 40,4 fot breda gator, alla försedda med förgårdar, då deremot den föreslagna ändringen uptager 5 st. 60,8 fot breda gator, hvadan staden således skulle få mera gatumark att anlägga och underhålla. Vidare har förgården blifvit utesluten på norra sidan af den emellan Christineberg och Hornsberg gående gatan, hvilket ej torde vara lämpligt, då den finnes kvar å södra sidan. Förgårdarna synas äfven böra bibehållas å den emellan kvarteren T. och U. löpande gatan, eftersom denna till sin längd obetydliga gata

sammanbinder två med förgårdar försedda gator, den ena gående genom en park, den andra genom ett villaområde.

Mot den föreslagna tomtregleringen synes ej vara något att erinra, ehuru några af tomtarna äro tilltagna i minsta laget såsom villatomter. De af bolaget framställda villkoren om bebyggandet synas äfven vara antagliga, så vida desamma komma att intagas i bygnadsordningen och undantag derifrån ej medgifves utan stadsfullmäktiges hörande.

Hvad beträffar gatornas i ordning sättande, äro undertecknade fortfarande af den åsigt, att bolaget bör tillförbindas att verkställa alla gatornas planering och grusning samt bekosta alla gatornas förseende med gångbanor och aflopsledning, synnerligast som, om något aftal ej kommer till stånd med bolaget, staden har fullkomligt sitt skön att bestämma, när gatorna skola af staden öfvertagas, alldenstund egendomen Hornsberg ej beröres af någon för trafik öpnad gata och sådan ej heller lærer kunna utan stadens medgifvande dit anläggas. Såsom exempel på de kostnader, som skulle drabba staden, om bolagets förslag antoges, bedja vi få anföra, att planeringen af den emellan Fleminggatans fortsättning och strandgatan belägna delen af den utmed Stadshagen föreslagna gatan upgår till 920 kubikstänger, hvilket efter ett pris af 100 kronor per kubikstäng skulle medföra en kostnad af 92,000 kronor. Sist skrifna gata finnes dock ej i den nu fastställda stadsplanen utan har tillkommit endast för att af bolaget föreslagen gata ej skulle blifva återvändsgränd och således ej kunna i planen upptagas.

Hänvisande i öfrigt till hvad vi uti utlåtanden af 10 november 1885 och den 25 maj 1886 anført, får vi vördsamt afstyrka bifall till bolagets nu gjorda framställning.»

Huru ärendet vidare behandlats hos första afdelningen, inhemtas af utskottet tillsända utdrag af afdelningens protokoll för den 5 och 12 april.

Protokollsutdraget för den 5 april lyder så:

»Föredrogs ånyo beredningtutskottets remiss å en skrifvelse från tomtaktiebolaget Hornsbergs styrelse med närmare förslag och utfästelser i fråga om ändring i Kungsholms stadsplan öfver Hornsbergs egor i syfte att der bilda en villastad jämte bygnadschefens och stadsingenjörens deröfver afgifna utlåtande. Afdelningen godkände de i berörda utlåtande upställda villkor för den begärda ändringen i Kungsholms stadsplan och updrog åt ombudsmannen att upgöra fördrag till kontrakt.

Detta beslut fattades efter votering med sju röster mot två, hvilka senare af grefve von Rosen och Söderström afgäfvos för afslag å tomtaktiebolagets framställning.»

Det senare protokollsutdraget åter är af detta innehåll:

»Ombudsmannen anmälde, att verkställande direktören för tomtaktiebolaget Hornsberg efter erhållen kännedom om de utaf afdelningen vid förre sammanträdet godkända vilkor för ifrågasatt ändring i Kungsholms stadsplan förklarar bolaget icke vara villigt ingå på andra bestämmelser än dem, som blifvit intagna i bolagsstyrelsens skrifvelse till beredningsutskottet af den 7 sistlidne februari. Afdelningen vidhöll sitt den 5 dennes i ämnet fattade beslut, hvilket genom utdrag af protokollet skulle delgifvas beredningsutskottet såsom afdelningens yttrande öfver bolagsstyrelsens berörda skrifvelse.»

Drätselnämndens andra afdelning åter har besvarat den till afdelningen gjorda remissen genom att den 23 sistlidne mars förklara sig, på grund af hvad bygnadskontoret i ett öfversändt tjänstememorial anført, tillstyrka de af sökandene öfverlemnade profilförslagen. Sagda tjänstememorial, dagtecknad den 15 mars, är så lydande:

»Der de nya gatorna sammanträffa med de redan fastställda, har till utgångspunkt för profilerna begagnats samma höjd, som afdelningen föreslagit. Terrängförhållandena inom det i fråga kvarande området äro synnerligen ogynnsamma för beredandet af bekväma farleder, antingen gatorna blifva bestämda på sätt den fastställda stadsplanen utvisar eller på det nu föreslagna sättet. Emedan den nu föreslagna planen afser upförandet af en villastad i parkstil med slingrande gator, bör med hänsyn härtill området så regleras, att dess karakter af kuperad terräng bibehålles. Då dessutom gatorna inom detta område icke kunna med fördel blifva några allmänna genomfartsleder utan endast kunna betraktas såsom egovägar för de vidliggande tomterna, förefinnes heller icke något skäl att föreslå några genomgripande eller dyrbara regleringar för att åstadkomma gatuprofiler, lämpade för en tung trafik. De olika bygnadsquarteren hafva i allmänhet blifvit så valda, att de utgöra höjder eller kullar inom området, och afsigten är naturligen den, att dessa höjder skola i det närmaste bibehållas dels för minskandet af planeringskostnaden, dels äfven för att villastaden härigenom skall kunna erbjuda en vackrare anblick.

Af alla de nu omnämnda skälen synes det riktigast att vid bestämmandet af de nya gatornas profiler följa markens lutningsförhållanden så mycket som möjligt. Det nu inlemnade förslaget är äfven upgjordt med hänsyn till en sådan uppfattning. Visserligen blifva härigenom lutningsförhållandena å några af gatorna så branta som 1:10 eller till och med 1:8, men dessa gatudelar hafva likväl en ringa längd. I allmänhet erhålla gatorna så pass goda lutningar som 1:12 till 1:16. Tvänne gator, som möjligen komme att användas som allmänna genomfartsvägar, nämligen den i Fleminggatans fortsättning anlagda samt den med nr 9—10 betecknade, längs områdets nordvestra gräns föreslagna gatan, hafva äfven de förmonligaste

profilerna. Hvad den först nämnda, eller Fleminggatan fortsättning, angår, så hafva dess lutningar blifvit föreslagna till 1 : 20, som i förhållande till terrängens beskaffenhet kan anses synnerligen förmonligt. Den höjd gatan erhållit vid sin östra ändpunkt är äfven vald med hänsyn till gatans framtida utsträckning genom Stadshagsparken. Gatan n:r 9—10 blifver en ganska beqväm förbindelseled mellan strandvägen vid Ulfundasjön och villastadens vestra område. Det första vägstycket stiger visserligen med 1 : 10, men sedermera blifva lutningarna så utmärkta som 1 : 75 till 1 : 250. Slutligen har vid profilernas bestämmande iakttagits, att lutningarna i alla gatukors för mildrats, så att de i allmänhet icke öfverstiga 1 : 40.

På grund af hvad sålunda anförts angående det inlemnade förslaget till gatuprofiler för den tillämnade villastaden vid Hornsberg, får bygnadskontoret tillstyrka bifall till detsamma.»

Då utskottet nu går att förelägga herrar stadsfullmäktige den fråga, för hvars föregående behandling redogörelse lemnats här ofvan, anser utskottet sig böra till en början upplysa, att ett närmare aktgifvande på terrängens beskaffenhet inom egendomen Hornsberg bibragt utskottet den öfvertygelse, att det framlagda ändringsförslaget, sådant det nu mera blifvit modifieradt med gator, som ingenstädes inom villaområdet skulle mellan bygnadslinierna blifva smalare än 24 meter, har ett afgjordt företräde framför gällande stadsplan. Då nu utsigt finnes, att den del af egendomen, som genom sitt läge lämpar sig för villors byggande, kommer att blifva på sådant sätt använd, derest stadsplanen ändras så, att den lämpas efter fordringarna för ett villaområde, anser utskottet kommunens myndigheter böra gå egarens i detta hänseende framställda önskningsar till mötes, derest denne gör de upoffringar, som böra på honom ankomma för att bringa planen till stånd, och säkerhet kan vinnas derför, att bebyggandet verkligen blir sådant, som nu åsyftas.

I afseende å planen, sådan den finnes utlagd å den till bolagsstyrelsens skrivelse den 7 februari 1887 hörande ritning, har utskottet endast några få erinringar att göra.

Lika med bygnadschefen och stadsingenjören finner utskottet giltiga skäl saknas att borttaga vare sig den intill Hornsbergs egor belägna förgården å den i nu varande stadsplan uptagna, till Christineberg gränsande gatan mellan Drottningholmsvägen och strandgatan vid Ulfundasjön eller båda förgårdarna å den på ett stycke inom Hornsbergs område bibehållna delen af den gata, som närmast strandgatan går i vinkelrät riktning mot först nämnda förgårdsgata och enligt förslaget skulle utmyнна på en föreslagen öppen plats. Utskottet anser således den ändring böra göras i sökaendens förslag, att förgårdarna å oförmälda ställen bibehållas.

Bland olikheter, som det senast framlagda förslaget företer jämfördt med sökandenes ursprungliga förslag, är den nya gränsgatan mot Stadshagen mellan den nya gatan i förlängning af Fleminggatan och strandgatan vid Carlbergskanalen. Såsom af förestående redogörelse framgår, tillkom förslaget om denna gata under förhandlingarna hos drätselnämndens första afdelning för att undvika, att ett par af de inom villaområdet föreslagna gatorna skulle å ena ändpunkten sakna förbindelse med annan gata. Då emellertid enligt utskottets åsigt denna anmärkning icke är af synnerlig vikt, i betraktande deraf att dessa ändpunkter sluta mot en park, samt gränsgatan på detta ställe icke kan anses vara af något rörelsens behof påkallad, finner utskottet sökandene icke behöfva betungas med de, efter hvad utredningen gifver vid handen, betydliga kostnaderna för denna gatudels anläggande.

Det sätt, hvarpå sökandene enligt sista skrifvelsen förklarar sig vilja bebygga villatomterna, lemna enligt utskottets upfattning intet öfrigt att önska.

I afseende åter å de förbindelser i öfrigt, som Hornsbergs nu varande egare skulle ikläda sig för sig och blifvande egare, finner utskottet dem vara i allmänhet väl afpassade efter stadens och tomttegarens intressen i saken. Mot den af drätselnämndens första afdelning upställda fordran, att bolaget skulle icke allenast enligt eget åtagande kostnadsfritt till staden öfverlåta all mark, som skulle tagas i anspråk för den nya planen, och på uppgifvet sätt bekosta planeringen och anordnandet af gatorna inom villaområdet utan äfven bestrida kostnaden för planeringen och anordnandet af öfriga gator och platser, som enligt samma plan skulle läggas å bolagets mark, och förse samma gator och platser med aflöpsledning, anser utskottet sig kunna med skäl erinra, att en icke ringa grad af obillighet skulle ligga i ett dylikt anspråk från kommunen, då man besinnar, att bolaget skulle utöfver den mark, som enligt hittills följda regler brukar afstås i liknande fall utan ersättning, eller en bredd af 9 meter intill bygnadstomterna, lemna staden kostnadsfritt mark till strandgatan, till en 30 och en 24 meters bred gata samt till två öppna platser och på sin bekostnad anordna den ena af dessa platser samt dessutom afsäga sig den hittills omtvistade rätten till vattnet utanför egendomen.

Ej heller har utskottet något att erinra mot de föreslagna profilerna eller det sätt, hvarpå sökandene tänkt sig gatorna inom villaområdet böra vid bebyggandet anordnas, då i båda hänseenden de fordringar synas vara upfyllda, som skäligen kunna ställas å trafikleder i en trakt, som skulle bebyggas med villor. Då emellertid anordningen med öppna ränstenar kan medföra åtskilliga obehag, när vattenledningen utsträcker till området, har utskottet trots det skäligen kunna åläggas tomttegaren förbinda sig och blifvande egare att, om framdeles vattenledningens utsträckning till villaområdet begäres, då bekosta aflöpsledningarna inom samma område.

Mot ett sådant tillägg till de erbjudna åtagandena har utskottet så mycket mindre kunnat hysa någon betänklighet, som bolaget skulle enligt utskottets förslag befrias från anläggande af förut omförmälda gränsgata.

Hvad slutligen angår säkerheten för planens bestånd, lider det icke något tvifvel, att kungl. maj:ts fastställelse å tomtindelningen enligt bygnadsstadgans anvisning är ett af de mest betryggande vilkor, i synnerhet om dertill lägges det af sökandene medgifna, att ytterligare styckning icke får ske utan stadsfullmäktiges medgifvande. I afseende åter å tryggheten för iakttagande af det bygnadsätt, hvartill nu varande tomtegaren är beredd att förbinda sig, vill det förefalla utskottet, att en särskild föreskrift i bygnadsordningen om sådant bebyggande i denna trakt är en god utväg att anlita; men då staden torde böra bereda sig all möjlig säkerhet så väl för tomtregleringen som för det särskilda bygnadsättet, bör bolaget derutöfver enligt sitt erbjudande tillförbindas att genom servitutsaftal ställa säkerhet så i ena som andra hänseendet.

På grund af det nu anförda hemställer utskottet:

att herrar stadsfullmäktige måtte under de vilkor, som här nedan bestämmas, besluta:

dels att Kungsholms stadsplan skall, hvad beträffar gatusystemet mellan förgårdsgatan från Drottningholmsvägen till strandgatan vid Ulfundasjön å en sida samt Stadshagen och strandgatan vid Carlbergskanalen och Ulfundasjön å de andra sidorna, på följande sätt ändras, enligt hvad den till handlingarna hörande karta närmare angifver:

I Fleminggatans förlängning lägges en 24 meter (80, s fot) bred gata till närheten af 30 meters gatan mellan öppna platsen vid Carlsvik och strandgatan vid Ulfundasjön.

Vid den fortsatta Fleminggatans mynning bildas en sexsidig öppen plats i riktning åt Ulfundasjön genom marks utläggning å ömse sidor om förenämnda i öfrigt bibehållna 30 meters gata.

Den vinkelrätt mot 30 meters gatan mellan parken vid holmens vestra strand och strandgatan vid Ulfundasjön i nu varande stadsplan uptagna förgårdsgatan afbrytes vid utmynnandet på den sexsidiga platsens nordvestra ända men bibehålles i öfrigt.

De i nu varande stadsplan uptagna närmast sydost om sist nämnda förgårdsgata, med denna jämnlöpande tre förgårdsga-

torna utbytas mot fyra 18 meter breda gator, af hvilka den närmaste slutar vid den sexsidiga platsens sydöstra ändpunkt och de tre öfriga å andra sidan 30 meters gatan brytas så, att de infalla vinkelrätt mot Fleminggataens förlängning.

Området mellan Fleminggataens förlängning, omförmälda sexsidiga plats och 30 meters gatan derifrån till strandgatan å ena samt strandgatan å andra sidan ordnas, enligt hvad ofvan omtalade karta angifver, så, att innanför Flemminggataens förlängning, den sexsidiga platsen och strandgatan bildas 6 meter breda förgårdar; att inne å området lägges en flersidig öppen plats, betecknad å kartan med nr 21; att området i öfrigt genomdrages i olika riktningar af slingrande gator om 12 meters bredd samt 6 meters förgårdar å hvardera sidan, betecknade med 1—2, 3—4, 5—6, 7—8, 9—10, 11—12, 13—14, 15—16, 17—18 och 19—20; samt att de sålunda bildade kvarteren erhålla den å kartan angifna tomtindelningen;

dels att förenämnda slingrande gator samt Fleminggataens förlängning och strandgatan mellan 30 meters gatan och Stads- hagen erhålla de å särskilda ritningar angifna profiler, som drätselnämndens andra afdelning förordat;

allt detta under vilkor:

att tomtaktiebolaget Hornsberg genom aftal med staden ikläder sig och blifvande egare följande förbindelser:

1:o Tomtegaren biträder för sin del förenämnda tomtindelning och medgifver, att densamma jämte stadsplanen underställes kungl. maj:ts fastställelse, dock att två eller flera tomters sammanslagning till en må kunna ske, i den ordning byggnadsstadgan i allmänhet föreskrifver för behandling af frågor om tomtindelningar.

2:o Tomtegaren öfverlemnar utan ersättning till staden all den mark, som fordras för den nya stadsplanens genomförande öfver Hornsbergs egor, vare sig denna mark tages i anspråk för öppna platser, strandgatan eller andra gator; och skola förenämnda med siffror betecknade gator samt den flersidiga platsen inom villaområdet vid öfverlemnandet vara planerade i enlighet med ofvan bestämda profiler och grusade samt försedda å ömse sidor med ränstenar af tuktad sten och å ena sidan med plank-

gångbana. De särskilda gatu- och platsdelarna öfverlemnas i mon af bebyggandet, kvarter efter kvarter, så att, då två tredje-delar af antalet tomter å ömse sidor blifvit bebyggda, gatu- eller platsdelen mottages af staden, som förbinder sig att derefter underhålla densamma såsom allmän gata eller plats. Vill staden dessförinnan erhålla gatu- eller platsdel, skall den aflemnas, dock utan skyldighet för tomtägaren att verkställa ordnandet.

3:o. Om framdeles på tomtägares begäran vattenledningen skulle utsträckas till förenämnda villaområde, åligger tomtägaren att bekosta aflopsledningar i gatorna och platsen inom samma område.

4:o. Staden medgifver tomtägare att afstjelpa fyllningsämnen i Ulfsundasjön invid Hornsberg, dock icke längre ut än 10 meter innanför strandgatans fastställda yttre linie, samt att hafva bryggor, bad- och båthus liggande i sjön utanför strandgatan, hvaremot bolaget för sig och blifvande egare afsäger sig all rätt till vattnet utanför egendomen.

5:o. Så snart det stycke af vägen till Carlbergskanalen, som sträcker sig öfver en af de nybildade tomterna, icke vidare behöfves på grund af de nya trafikleder, som skola träda i dess ställe, öfverlemnar staden till tomtägaren utan ersättning detta vägstycke, att sammanläggas med tomten.

6:o. Tomtegaren medgifver, att å förenämnda villaområde följande regler för bebyggandet må blifva gällande samt intagas i bygnadsordningen så, att de icke kunna utan stadsfullmäktiges medgifvande ändras:

Boningshusen skola vara fristående och må icke på något ställe läggas närmare tomtgräns än 7,5 meter. Deras höjd må icke öfverstiga 12 meter till takfoten, tornbyggnader inberäknade. De få innehålla högst två våningar utom källarvåningen, hvilken ej må sluta högre än 2 meter ofvan marken. De undantag, som enligt § 29 bygnadsordningen kunna för bygnad vid torg, hamn eller öppen plats lemnas från de allmänna bestämmelserna om takresningens beskaffenhet, skola gälla dessa boningshus. Inräknadt öfverbyggda verandor må bonings- och uthus ej upptaga mera än en åttendedel af tomtens yttinnehåll. Uthus eller andra dermed jämförliga byggnader må icke upföras

år 1887.

i tomtgränsen, så vida de ej byggas i sammanhang med dylika hus å grannens tomt och husen upföras så, att de få utseende af en enda sammanhängande bygnad.

7:o. Tomtegaren förbinder sig att till säkerhet för tomtindelningen och iakttagande af de särskilda bygnadsföreskrifterna inom villaområdet med staden träffa servitutsaftal, som må intecknas i de särskilda tomterna med företrädesrätt framför alla öfriga inteckningar.

Vidare hemställer utskottet:

att herrar stadsfullmäktige må för sin del besluta följande ändringar i stadens bygnadsordning:

Nu varande §§ 53 och 54 sammanföras till en enda § med ordningsnummer 54, hvars senare stycke blir så lydande: Dessa ritningar äro: för nybyggnader o. s. v. lika med nu varande § 54;

Till 7:de kapitlet fogas en ny § 53, så lydande:

Å den del af Kungsholmen, som omslutes af Stadshagen från Carlbergs kanal till gatan i Fleminggatans förlängning, denna fortsatta gata, öppna platsen vid dess mynning, gatan från denna öppna plats till strandgatan vid Ulfsundasjön samt denna strandgata med dess fortsättning längs Carlbergskanalen må ej utan stadsfullmäktiges medgifvande bebyggandet ske anorlunda än med iakttagande af följande särskilda föreskrifter:

Boningshus skall vara fristående och må icke på något ställe läggas närmare tomtgräns än sju och en half meter. Höjden må icke öfverstiga tolf meter till takfoten, tornbyggnader oberäknade. Ej må i boningshus finnas flere än två våningar utom källarvåningen, hvilken ej får sluta högre än två meter ofvan marken.

Uthus eller annan dermed jämförlig bygnad må icke upföras i tomtgränsen, så vida det ej sker i sammanhang med byggande af dylikt hus å grannes tomt och husen upföras så, att de få utseende af en enda sammanhängande bygnad.

Inräknadt öfverbygda verandor må bonings- och uthus ej uptaga mer än en åttendedel af tomtens yttnehåll.

Hvad i § 29 stadgas om undantag i afseende å brutet takfall och högre takresning för boningshus vid torg, hamn eller

öppen plats gälle äfven för boningshus å hela det område, hvarom här ofvan förmåles. De i §§ 51 och 52 meddelade undantagsbestämmelser skola ock vara inom samma område tillämpliga, för så vidt de icke strida mot de för området här ofvan gifna särskilda föreskrifter.

Slutligen föreslår utskottet:

att updrag lemnas drätselnämndens första afdelning att med tomtaktiebolaget Hornsberg träffa aftal enligt de af stadsfullmäktige bestämda grunder; samt

att, sedan sådant aftal träffats, förestående beslut, i hvad de afse ändring i stadsplanen och tillhörande tomtindelning, underställas kungl. maj:ts men i öfriga delar öfverståhållare-embetets stadfästelse.

Innan ärendet föredrages hos stadsfullmäktige, skall bygnadsnämndens yttrande öfver ändringarna i stadsplanen och bygnadsordningen vara tillgängligt, tryckt såsom bih. nr 48.

Stockholm den 5 maj 1887.

Reservationer:

Herr *Wallén*, med hvilken herr *Törneblad* förenat sig:

Den i fråga satta nya regleringsplanen för Hornsbergs område innefattar ändringar i den fastställda stadsplanen icke blott för den del af området, som skulle med villor bebyggas, utan äfven för kringliggande mark.

Enligt de af sökanden ingifna planritningar äro nämligen på sist nämnda mark utlagda *dels* en gata utefter Stadshagen, *dels* en 80,8 fot bred gata i Fleminggatans utdragna linie, af hvilka ingendera finnes i nu gällande stadsplan, *dels* tre till sist nämnda gata ledande, 60,8 fots breda bigator, som likaledes saknas i nu varande stadsplanen *dels* slutligen fyra 60,8 fots breda gator i stället för nu i stadsplanen uptagna tre 40 fots gator. Den i fråga satta gatan utefter Stadshagen har utskottet afstyrkt, men mot bifall till de öfriga, nu upräknade ändringarna i den fastställda stadsplanen har det icke haft något att erinra, och utskottet har icke ansett ett bifall

dertill från stadsfullmäktiges sida böra betinga annat vilkor än det af bolaget erbjudna, att marken för samtliga gatorna till staden kostnadsfritt öfverlemnas.

I detta sist nämnda afseende är jag af annan mening än utskottets pluralitet. Visserligen vill jag icke gå så långt som drätselnämnden och fordra, att *samtliga* öfver Hornsbergs område gående gator, äfven de redan i stadsplanen uptagna, skulle till staden öfverlemnas planerade, grusade och med ränstenar försedda. Men jag kan ej finna något principiellt skäl, hvarför icke samma vilkor, som föreslagits för medgifvande af stadsplanens rubbning inom en del af området, äfven böra stadgas i fråga om sådan rubbning inom en annan del af samma område. Ej heller förmår jag inse, att inkonsekvensen i ett sådant förfarande skulle påkallas af några särskilda omständigheter. Tvärt om. Mig synes det uppenbart, att, såsom stadens bygnadschef och stadsingenjören i sitt till drätselnämnden afgifna utlåtande anmärkt, genom tre 40 fots gators utbytande mot fyra 60 fots staden för all framtid skulle få mera gatumark att underhålla, och hvad den i Fleminggatans utdragna linie lagda gatan angår, så måste den tänkas komma att en gång i framtiden föranleda kostnader i och för dess fortsättande genom hela Stadshagen till Fleminggatans nu varande slutpunkt.

På dessa i korthet antydda skäl, och med afseende på hvad i några likartade fall förut af stadsfullmäktige beslutats, tillåter jag mig hemställa, att andra och tredje punkterna i de af beredningsutskottet föreslagna vilkor måtte erhålla följande lydelse:

2:o. Tomtegaren öfverlemnar utan ersättning till staden all den mark, som fordras för den nya stadsplanens genomförande öfver Hornsbergs egor, vare sig denna mark tages i anspråk för öppna platser, strandgatan eller andra gator; och skola förenämnda med siffror betecknade gator samt den flersidiga platsen inom villaområdet äfvensom Fleminggatans fortsättning och de tre gator, som derifrån skulle dragas till förgårdsgatan mellan Drottningholmsvägen och Ulfundasjön, tillika med den med dessa jämlöpande gatan från nämnda förgårdsgata till den sexsidiga öppna platsen vid öfverlemnandet vara planerade, de fyra sist nämnda så, att de erhålla jämn lutning mellan Fleminggatan och trettio meters gatan och derifrån till förgårdsgatan samt de öfriga i enlighet med ofvan bestämda profiler. De skola och vid öfverlemnandet vara grusade samt försedda å ömse sidor med ränstenar af tuktad sten och å ena sidan med plankgångbana. De särskilda gatu- och platsdelarna öfverlemnas i mon af bebyggandet, kvarter efter kvarter, så att, då två tredjedelar af antalet tomter å ömse sidor blifvit bebyggda, gatu- eller platsdelen mottages af staden, som förbinder sig att derefter underhålla densamma såsom allmän gata eller

plats. Vill staden dessförinnan erhålla gatu- eller platsdel, skall den aflemnas, dock utan skyldighet för tomtägaren att verkställa ordnandet.

3:o. Om framdeles på tomtägars begäran vattenledningen skulle utsträckas till förenämnda villaområde, åligger tomtägaren att bekosta aflopsledningar i gatorna och platsen inom samma område, likasom då vattenledningen på tomtägars begäran utsträcker till de invid öfriga här ofvan i punkten 2 uppräknade gator liggande tomter, det skall åligga tomtägaren att bekosta aflopsledningar i dessa gator.

